

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 października 2017 roku

Pozwem z dnia 1 grudnia 2016 roku (k. 2-5) powód żądał ustalenia, że nie istnieje pomiędzy powodem a (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. stosunek prawny umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 22.12.2015r. oraz jej części składowe: pełnomocnictwo nr (...)_ (...) z dnia 22.12.2015r., oświadczenie odbiorcy nr (...)_OO z dnia 22.12.2015r., potwierdzenie odbiorcy nr (...) z dnia 22.12.2015r. Powód żądał także zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż w dniu 22 grudnia 2015 r. odwiedził powoda w miejscu jego zamieszkania mężczyzna podający się za pracownika "firmy od energii", który sprawiał wrażenie, że jest pracownikiem przedsiębiorstwa, które sprzedawało powodowi do tej pory energię elektryczną, tj. (...) SA. Pod pretekstem dokonania "aktualizacji danych" przedłożył powodowi do podpisania dokument.

W maju 2016 r. powód otrzymał trzy faktury za sprzedaż energii elektrycznej wystawione przez (...) Sp. z o.o. w W.. 18 maja 2016 r. skierował pismo do (...) z o.o. w W., w którym zaprzeczył jakoby zawarł jakąkolwiek umowę sprzedaży energii elektrycznej z (...) z o.o. w W.. W odpowiedzi z dnia 31 maja 2016r. pozwana spółka stwierdziła, iż jest w posiadaniu podpisanej przez powoda umowy sprzedaży energii elektrycznej, pełnomocnictwa do złożenia w imieniu powoda oświadczenia o wypowiedzeniu dotychczas obowiązującej go umowy sprzedaży energii elektrycznej (z dotychczasowym dostawcą) oraz oświadczenia. Spółka stwierdziła ponadto, że powód w dniu 22 grudnia 2015 r. został poinformowany o możliwości odstąpienia od zawartej umowy w ustawowym terminie 14 dni. W załączniku do pisma z 31 maja 2016r. powód otrzymał umowę sprzedaży energii elektrycznej, którą rzekomo zawarł z pozwanym. Umowa była podpisana jego nazwiskiem, jednak nie był to jego podpis oraz nazwiskiem Pani K. O. (pełnomocnika sprzedawcy). Ponadto poinformowano go o zaległości z tytułu nieopłacenia pierwszej z faktur w wysokości 119,16 zł.

W dniu 30.06.2016r. powód wysłał kolejne pisemne oświadczenie, w którym zaprzeczył, iż zawarł umowę z (...) z o.o. w W.. W odpowiedzi z 18.07.2016r. pozwana spółka po raz kolejny stwierdziła, że obowiązuje podpisana umowa, która została zawarta na 48 miesięcy i obowiązuje od 01.04.2016 r. Powód został pouczonej też o możliwości przedterminowego rozwiązania umowy, z czym wiąże się naliczenie "opłaty jednorazowej".

Powód wskazał, iż nigdy nie miał zamiaru zawrzeć ani nie zawarł umowy sprzedaży energii elektrycznej z (...) Sp. z o.o. w W. Przedstawiciel tej spółki celowo wprowadził go w błąd: z jednej strony podawał się za pracownika dotychczasowego sprzedawcy energii powoda, z drugiej strony podsunął do podpisania dokument, twierdząc że chodzi o "aktualizację danych". W żadnym momencie nie został poinformowany o zawieraniu umowy. Nie został poinformowany o możliwości odstąpienia od niej w terminie 14 dni. Nie otrzymał też umowy ani żadnego dokumentu od przedstawiciela pozwanej spółki, który był u niego 22.12.2015 r. Umowa ta została przesłana mu dopiero 31.05.2016 r., dlatego nie mógł skorzystać z ustawowego terminu 14dni na odstąpienie od niej. W opisanej sytuacji, zdaniem powoda, doszło do zastosowania podstępów, o którym mowa w art. 86 § 1 KC.

W związku z niemożnością dojścia do porozumienia ze spółką (...) Sp. z o.o. w W. o nieistnieniu między stronami umowy sprzedaży energii elektrycznej postanowił zgłosić sprawę Policji. Policja postanowiła zasięgnąć opinii biegłego z zakresu badania dokumentów Z. K. w celu stwierdzenia, czy podpisy na kwestionowanych dokumentach w postaci oryginałów umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 22.12.2015r. oraz jej części składowe: pełnomocnictwa nr (...)_ (...) z dnia 22.12.2015r., oświadczenia odbiorcy nr (...)_OO z dnia 22.12.2015r., potwierdzenia odbiorcy nr (...) z dnia 22.12.2015r. zostały nakreślone przez powoda, jego żonę U. O. lub pełnomocnika sprzedawcy K. O., których wzory pisma przedstawiono do badań jako materiał porównawczy. 30.10.2016r. powód otrzymał postanowienie z Prokuratury Rejonowej S. o umorzeniu dochodzenia prowadzonego przez Policję. Stwierdzono, iż nie można odnaleźć osoby, który 22.12.2015 r. była u powoda i przedłożyła mu dokument

do podpisu Stwierdzono również, na podstawie opinii biegłego, że żaden z podpisów widniejących na ww. umowie, pełnomocnictwie, oświadczeniu oraz potwierdzeniu nie należy do powoda, jego żony ani do Pani K. O.. Wyjaśniono, że dokumenty te zostały podpisane przez "nieustaloną osobę".

W odpowiedzi na pozew (k. 45-46v) pozwana spółka złożyła oświadczenie o uznaniu powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazała, iż po przeanalizowaniu argumentacji powoda wskazanej w pozwie, a także dowodów załączonych do pozwu, nie znalazła podstaw uzasadniających opozycję do zarzutów przedstawionych w pozwie przez powoda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 grudnia 2015 roku powód złożył podpisy pod dokumentami wystawionymi przez (...) Sp. z o.o. w W., przedstawionymi mu po podpisu przez osobę podającą się za akwizytora firmy energetycznej (bezsporne)

W maju 2016 r. powód otrzymał trzy faktury za sprzedaż energii elektrycznej wystawione przez (...) Sp. z o.o. (faktury k. 13-15)

W dniu 18 maja 2016r. skierował pismo do (...) Sp. z o.o. w W., w którym powołując się na błąd, odstąpił od umowy (pismo k. 19)

W odpowiedzi z dnia 31 maja 2016 r. pozwana spółka stwierdziła, iż jest w posiadaniu podpisanej przez powoda umowy sprzedaży energii elektrycznej, pełnomocnictwa do złożenia w jego imieniu oświadczenia o wypowiedzeniu dotychczas obowiązującej umowy sprzedaży energii elektrycznej z dotychczasowym dostawcą oraz oświadczenia. Spółka stwierdziła ponadto, że powód przed zawarciem umowy został poinformowany o możliwości odstąpienia od niej w ustawowym terminie 14 dni. W załączniku do pisma z 31 maja 2016 r. otrzymał umowę sprzedaży energii elektrycznej. Umowa była podpisana jego nazwiskiem oraz nazwiskiem Pani K. O. (pełnomocnika sprzedawcy). Ponadto poinformowano go o zaległości z tytułu nieopłacenia pierwszej z faktur w wysokości 119,16zł. (pismo k. 16-18)

W dniu 30.06.2016 r. powód wysłał kolejne pisemne oświadczenie, w którym zaprzeczył, iż zawarł umowę z (...). W odpowiedzi z 18.07.2016r. pozwana spółka po raz kolejny stwierdziła, że obowiązuje go podpisana umowa, która została zawarta na 48 miesięcy i obowiązuje od 01.04.2016r. Pouczyła powoda jednocześnie, że ma możliwość przedterminowego rozwiązania umowy z czym wiąże się naliczenie "opłaty jednorazowej". (pismo - k. 21; pismo - k.20)

Postanowieniem Prokuratury Rejonowej S. powód został poinformowany o umorzeniu dochodzenia prowadzonego przez Policję w S.. Stwierdzono, iż nie można odnaleźć mężczyzny, który 22.12.2015r. przedstawił powodowi dokumenty do podpisu. Stwierdzono również na podstawie opinii biegłego, że żaden z podpisów widniejących na ww. umowie, pełnomocnictwie, oświadczeniu oraz potwierdzeniu nie należy do powoda, jego żony ani do Pani K. O.. Wyjaśniono, że dokumenty te zostały podpisane przez "nieustaloną osobę". (postanowienie Prokuratury Rejonowej – k.25-26).

Wszystkie powołane okoliczności Sąd mógł uznać za ustalone już na zasadzie art. 229 i 230 k.p.c. Zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości co do swej zgodności ze stanem rzeczywistym, a w myśl art. 230 k.p.c., gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

Sąd zważył i ustalił co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w części.

Zgodnie z art. 84. k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (§ 1).

Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (§ 2). Zgodnie zaś z art. 86 § 1 k.c., jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej.

W niniejszej sprawie bezsporne było, że powód pozostawał w błędzie co do treści czynności prawnej (zawartej umowy sprzedaży), a błąd został wywołany przez drugą stronę umowy podstępnie. Powód pozostawał także w błędzie co do treści czynności prawnej polegającej na udzieleniu pełnomocnictwa.

Powód uchylił się od skutków prawnych oświadczeń woli, złożonych pod wpływem błędu na piśmie, z zachowaniem terminu 1 roku od jego wykrycia (art. 88 § 1 i 2 k.c.).

Stosownie do treści art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis ten wskazuje na dwie przesłanki powództwa o ustalenie: interes prawny powoda w ustaleniu oraz ustalenie powinno dotyczyć stosunku prawnego lub prawa.

Powód, dochodząc roszczenia o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, obowiązany jest wykazać fakt nieistnienia stosunku prawnego lub prawa oraz fakt istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu.

Interes prawny jako materialno-prawna przesłanka powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa dotyczy szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych, może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu, gdy ma miejsce niepewność prawa lub stanu prawnego w sensie obiektywnym. Ocena istnienia interesu prawnego powinna uwzględniać jego wykładnię celowościową, okoliczności konkretnej sprawy, a także okoliczność, czy istnieje możliwość uzyskania ochrony w drodze innego powództwa, zwłaszcza powództwa o świadczenie. Poza tym należy uwzględniać szeroko pojmowany dostęp do sądu w celu uzyskania właściwej ochrony prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 2011 r., II CKN 568/10, niepublik.; z dnia 18 marca 2011 r., III CSK 127/10, niepublik. z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, niepublik.; z dnia 2 lutego 2006 r., II CK 395/05, niepublik.; z dnia 2 lutego 1999 r., II CKN 804/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 171). Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie konsekwencje w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych uprawnień oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 919/99, niepublik.).

Powództwo z art. 189 k.p.c. może służyć także jako skuteczny środek obrony przed wytoczeniem powództwa przez inną osobę, poprzez ustalenie istnienia przesłanek negatywnych dla wystąpienia z danym roszczeniem. I tak osoba, w odniesieniu do której wysuwane są żądania zapłaty, ma interes prawny by domagać się ustalenia nieistnienia jej rzekomego długu.

Powód wykazał, że pozwany wysuwał w stosunku do niego żądania zapłaty na podstawie umowy, której ustalenia nieistnienia się domagał, ora udzielonego pełnomocnictwa. J. to zarazem ustalenia wystarczające do przyjęcia istnienia po stronie powoda interesu prawnego, będącego materialnoprawną przesłanką powództwa z art. 189 k.p.c.

W drodze powództwa ustalającego powód - mający interes prawny - może tylko żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa.

Istota stosunku prawnego stanowi przedmiot licznych wypowiedzi (zob. Z. Ziemiński, O metodzie analizowania stosunku prawnego, PiP 1967, z. 2, s. 193 i n.). Według A. W. (Prawo cywilne zarys części ogólnej, Warszawa 1979, s. 109), stosunkiem prawnym jest taki stosunek między ludźmi lub jednostkami organizacyjnymi, uznanymi przez normę prawną za podmioty prawa, w którym podmioty te mają wynikające z dyspozycji normy prawnej uprawnienia i obowiązki, realizacja zaś tych uprawnień i obowiązków zagwarantowana jest przymusem państwowym.

Pojęcie stosunku prawnego w doktrynie przybliżają E. N., M. du V. (Powództwo o ustalenie w sprawach z zakresu własności przemysłowej - artykuł dyskusyjny..., s. 337 i n.), stwierdzając, że chodzi o wyróżnione przez normy prawne zachowanie lub kompetencje podmiotu uprawnionego, któremu podporządkowane są określone obowiązki innego podmiotu.

Takiej kwalifikacji podlega wyłącznie żądanie ustalenia nieważności umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 22.12.2015r. (stosunku prawnego, którego źródłem jest umowa) oraz tej części składowej umowy, którą jest pełnomocnictwo nr (...)_ (...) z dnia 22.12.2015r. (jednostronna czynność prawna).

Oświadczenie odbiorcy nr (...)_OO z dnia 22.12.2015r. (k. 9) oraz potwierdzenie odbiorcy nr (...) z dnia 22.12.2015r. (k.10) nie zawierają natomiast elementów, które można byłoby kwalifikować jako prawo lub stosunek prawny. Zawierają one bowiem wyłącznie potwierdzenie pewnych faktów, nie mających charakteru prawotwórczego.

Należy podkreślić, że na podstawie powództwa z art. 189 k.p.c. nie można żądać ustalenia stanu faktycznego lub faktu. W tym zakresie w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się na niedopuszczalności ustalenia takich faktów, jak np. daty urodzenia (por. orzeczenie SN z dnia 17 kwietnia 1951 r., C 530/50, OSN 1952, nr 1, poz. 39), odwołania testamentu (por. orzeczenie SN z dnia 21 września 1965 r., II CR 265/65, OSP 1966, z. 11, poz. 243), ustalenia, że powód wniósł odwołanie od uchwały walnego zgromadzenia i że strona pozwana ma obowiązek zwołać walne zgromadzenie (por. wyrok SN z dnia 16 listopada 1965 r., I PR 389/65, OSNCP 1966, nr 6, poz. 100), a także ustalenia wypadku, do którego doszło przy pracy (por. wyrok SN z dnia 13 czerwca 1973 r., I PR 156/73, OSNCP 1973, nr 11, poz. 206; por. jednak wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 8/07, OSNP 2008, nr 15–16, poz. 228, w którym dopuszczono powództwo o ustalenie, że zdarzenie było wypadkiem przy pracy w rozumieniu właściwych przepisów; podobnie w postanowieniu SN z dnia 14 maja 2009 r., I PZ 5/09, OSNP 2011, nr 1–2, poz. 12) lub faktu, iż akt notarialny zawiera treść niezgodną z prawdą (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 30 maja 2000 r., IV CKN 36/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 223). Powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu (wyrok SN z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98, OSNC 2000, nr 8, poz. 301).

Należy też wskazać, że w odpowiedzi na pozew pozwana spółka uznała powództwo w całości. W ustalonym stanie faktycznym zastosowanie znajduje art. 213 § 2 k.p.c., który stanowi, że Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Przepis ten jednocześnie określa granice rozporządzalności przedmiotem procesu, nakładając na sąd obowiązek kontroli, czy uznanie nie jest sprzeczne z prawem, z zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa." Zachowało aktualność dotychczasowe orzecznictwo stwierdzające, że uznanie będące aktem dyspozytywnym o ograniczonym zakresie obejmuje zarówno okoliczności faktyczne, jak i podstawę prawną danej sprawy, tzn. zespół obowiązujących przepisów, na podstawie których sąd ma wydać rozstrzygnięcie (wyrok SN z dnia 28 października 1976 r., III CRN 232/76, OSNCP 1977, nr 5-6, poz. 101, z glosami: S. D., OSPiKA 1978, z. 3, poz. 50, A. S., OSPiKA 1978, z. 7-8, poz. 143 i J. M., PiP 1978, z. 10, s. 178 i n.).

Artykuł 213 § 2 k.p.c. nie stanowi podstawy do badania i ustalania, czy będące przedmiotem uznania roszczenie rzeczywiście przysługuje stronie powodowej. Wyjaśnienie przyczyn skłaniających pozwanego do dokonania uznania z reguły pozwala na ocenę przesłanek skuteczności wyrażonego uznania, określonych w omawianym przepisie (zob. także A. J., Kontradiktoryjność a poznanie prawy w procesie cywilnym w świetle zmian Kodeksu postępowania cywilnego, PS 1998, nr 10, s. 63).

Sąd jest związany uznaniem, jednak jest obowiązany dokonać oceny, czy czynność ta nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. W doktrynie zauważono, że ocena, czy zachodzi niedopuszczalność uznania powództwa, powinna nastąpić w zasadzie wyłącznie w świetle materiału procesowego znajdującego się w aktach sprawy.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę, należy uznać, że uznanie żądania pozwu w zakresie, w którym dotyczyło ono ustalenia nieistnienia oświadczeń powoda stwierdzających fakty (tj. Oświadczenia odbiorcy nr (...)_OO z dnia

22.12.2015r. (k. 9) oraz potwierdzenia odbiorcy nr (...) z dnia 22.12.2015r. (k.10)), jest sprzeczne z prawem, albowiem normy materialnoprawne nie przyznają powodowi tego rodzaju roszczenia.

W związku z powyższym, Sąd w punkcie 1 i 2 uwzględnił żądanie pozwu, ustalając, że umowa sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 22.12.2015r. zawarta przez powoda z pozwanym (...) sp. z o.o. w W. (poprzednio (...) sp. z o.o. w W.) oraz pełnomocnictwo nr (...)_ (...) z dnia 22.12.2015r. są nieważne – jak w pkt 1 i 2 wyroku.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo, jak w pkt 3 wyroku.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia przepis art. 98 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pozwany przegrał sprawę, dlatego też winien jest zwrócić stronie powodowej koszty w wysokości 30 zł, na które składała się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 30,00 zł.

ZARZĄDZENIE

Doręczyć odpis wyroku wraz z uzasadnieniem pozwanemu.